

Christelijke pelgrimage

G.J. Mink

Alle mannen van Israël zijn volgens de Tora geroepen om driemaal per jaar voor het aangezicht van de Heer te verschijnen. Niet-Joden hoefden en hoeven dat niet. Het is een gebod dat alleen aan Israël gegeven is. Pelgrimage voor Joden werd na het jaar 70 steeds moeilijker zo niet onmogelijk omdat in genoemd jaar de tempel verwoest werd. Bovendien mochten Joden van de Romeinse overheid niet meer in Jeruzalem komen. Wat zou Israël er trouwens moeten zoeken, nu de HEER zich van de stad verwijderd had naar de Olijfberg (Zach. 14:4)? De Sjekhina, God zelf, had zich immers teruggetrokken.

Tegen pelgrimsreizen

Heiden-christenen hadden in deze periode meestal geen behoefte om te gaan. Er was zelfs sprake van een forse oppositie tegen pelgrimage naar Jeruzalem. Daarvan vinden we zelfs al sporen in het Nieuwe Testament (Mat. 23:27; Hand. 17:24; Gal. 4:22-31). De stad was onder Gods oordeel ten onder gegaan, zo geloofden ze.

Bovendien was het de tijd van de christenvervolging. Martelaren hadden groot aanzien. Zij hadden standvastig hun geloof beleden. De HEER had zich in hen op bijzondere wijze gemanifesteerd. De plaats waar hun bloed gestort was, was heilige grond. Daarom gingen christenen vaak naar deze heilige plaatsen op pelgrimsreis zoals vandaag de dag nog gebeurt naar de beroemde pelgrimsplaats in Noordwest-Spanje, Santiago de Compostella. Bisschoppen in de oude Kerk zagen dit laatste soms met lede ogen aan. Martelaren kregen soms meer aandacht dan de Here Jezus. Van Hem hadden de martelaren juist in hun leven en sterven zo getuigd.

Vóór pelgrimsreizen

Zeker nadat het christelijk geloof toegestane godsdienst was geworden, kwam de kerkleiding ertoe om de reis naar het Heilige Land te promoten. Dit deden zij vooral na het bezoek van Helena, de moeder van Constantijn de Grote, de eerste christelijke keizer. Vanaf dat moment zijn verslagen van pelgrimages bekend zoals die van de beroemde pelgrim uit Bordeaux. In zijn voetsporen traden Egeria, een Spaanse non, en Ayios Yerasimos, die in de woestijn van Judea een klooster bouwde dat nog steeds in gebruik is.

In de loop van de eeuwen zijn vele christenen deze pelgrims gevolgd.

Nu kan men de reis naar Israël (en naar Jeruzalem in het bijzonder) op verschillende manieren ondernemen. Gaat men als echte pelgrim, dan zou men eigenlijk moeten lopen. Dan zou het ook niet moeten gaan om een beeld te krijgen bij het verhaal van de bijbel zoals protestanten vaak doen: Zij kunnen zich bij het “Tuingraf van Gordon” het graf van Jezus voorstellen meer dan in de Kerk van het Heilige Graf.

Zij kunnen zich de doop (van Jezus) door Johannes de Doper voorstellen bij de doopplaats Yordanit. Zij kunnen zich de eerste periode van het publieke optreden van Jezus voorstellen als zij varen op het Meer van Tiberias en daarbij zingen (Gez. 463:3):

O vrede van Tiberias,
O, heuvels in het rond,
waar Jezus in het zachte gras
de mensen liefhad en genas
en in hun midden stond.

Ware pelgrimage

Het gaat bij ware pelgrimage echter niet om iets verstandelijks, om je het allemaal te kunnen voorstellen. Het gaat bij een echte pelgrimsreis vooral om de aanbidding van de Heer, de Bevrijder, de Gever van zijn Woord, de Beschermers van het leven. Dat begrijpen rooms-katholieken en oosters-orthodoxe christenen vaak veel beter dan protestanten. De ware pelgrim vouwt zijn handen in gebed en heft zijn handen op in aanbidding. En dat vooral op die plaatsen waar Jezus gesproken en gewerkt heeft, daar waar Hij gebeden heeft. Door in de voetstappen van de Heer te treden wordt de pelgrim als het ware gelijktijdig met Hem en ontmoet hij Hem. Juist in de liturgie valt de tijd weg. Daarom bidden, danken en aanbidden pelgrims op heilige plaatsen, plaatsen die de Heer als heilige grond verkoos.

Pelgrimsplaatsen in Jeruzalem

De oudste christelijke pelgrimsplaats is de Olijfberg, de plaats waar de HEER zich had teruggetrokken, de plaats waar Hij ten hemel voer, maar vooral de plaats waar Hij intens gebeden heeft of de drinkbeker voorbij mocht gaan, de plaats waar de leerlingen niet hebben kunnen waken en bidden. Pelgrims hebben daar gebeden en hebben zich zodoende met de Heer verenigd. In oude tijden gingen ze vandaar naar Golgota en

knielden ze bij het Heilige Graf. Ook kwamen ze op de Sionsberg waar het huis was waar Jezus Pesach heeft gevierd, op Pinksteren de Heilige Geest is uitgestort en waar de apostelen samenkwamen met de vroege gemeente. Op deze plaatsen zijn in de vierde eeuw dan ook grote kerken door de moeder van keizer Constantijn gebouwd. Het zijn: de Hemelvaartskerk, de Kerk van het Heilige Graf en de Kerk van de apostelen. Hier hebben pelgrims de Heer gezocht, gevonden en aanbeden. Pelgrims smachten naar Godservaring. Ze knielen neer voor Hem, aanbidden en bejubelen Hem (JdH 846:1 en 5):

"Waterstromen wil Ik gieten,"
spreekt de Heer, "op 't dorre land!"
Koele bronnen zullen vlieten
door 't verschroeide oosterzand;
pelgrims smachtend gaan,
zal een hof des Heren staan.

Ziet, Hij komt eens met de wolken,
wie dan d' aard' als Koning groet!
Rijz' 't hosanna, jubelt volken,
strooit uw palmen voor zijn voet!
Christ'nen, Joden, heid'nen saâm
knielen dan in enen naam!

En nu weer verder...

Als iemand de pelgrimsreis naar Jeruzalem gemaakt heeft, de Heer gezocht, gevonden en aanbeden heeft, verandert zijn leven. Een ware pelgrim voelt zich steeds minder thuis in deze wereld. Zijn adres is "boven" (Kol. 3:1). Omdat de christen straks één wil zijn met Hem met wie hij tijdens de pelgrimage de eenheid zo bijzonder hebt beleefd, wordt hij op aarde een vreemdeling (Ps. 119:19; 1 Petr. 1:17). Hij is een ander mens, want hij heeft Christus leren kennen (Ef. 4:20), staat met Hem in een heel diepe bijzondere gemeenschap. Hij heeft Hem tenslotte ontmoet.

Van hieruit wordt de rest van het leven van de pelgrim, na zijn pelgrimsreis, zelf een pelgrimsreis. Het einddoel van zijn bestaan is niet dit leven, deze wereld. Daarom doet deze wereld er steeds minder toe. Daarom is dat wat hem groot maakt in deze wereld van

minder belang. Daarom wordt het veranderen naar het beeld van Christus van steeds grotere betekenis (1 Kor. 15:49). Dat heeft grote ethische en morele implicaties. Maar daarover in een volgend artikel in dit themanummer van Credo.